

۱۳۵۹۱۴

درسنامه تاریخ امویان

سلسله کتاب های تخصصی آموزش مداحی

روح اله عباسی

درسنامه تاریخ امویان

گردآورنده : روح الله عباسی

ناشر : قدیم الاحسان

شمارگان : ۳۰۰۰ جلد

تاریخ چاپ : اول / ۱۳۹۴

قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

عنوان و نام پدیدآور : درسنامه تاریخ ایران / روح الله عباسی

مشخصات نشر : تهران : قدیم الاحسان، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری : ۲۶۲ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۰-۰۲-۱

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه

موضوع : امویان -- تاریخ

موضوع : اسلام -- تاریخ -- ۴۱ - ۱۳۲ ق.

شناسه افزوده : عباسی، روح الله، ۱۳۵۷ - گردآورنده

رده بندی کنگره : DS۳۸/۵/۵۴۳ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی : ۹۵۳/۰۲

شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۵۱۲۳۶

مرکز پخش ۱ / انتشارات قدیم الاحسان

تهران / میدان قیام / بلوار قیام / نبش خیابان مشهدی رحیم / پ ۴۳ تلفن : ۳۳۵۴۶۶۳۱

مرکز پخش ۲ / انتشارات آرام دل

تهران / میدان انقلاب / خیابان جنته / خوشنما / پلاک ۱۰۰ / پ ۵۲ تلفن : ۶۶۹۷۱۶۹۷۰

فهرست مطالب

کلام موسسه.....	۱۵
سخن ناشر.....	۲۱
مقدمه مولف.....	۲۵

درس اول: خاندان بنی امیه، شجره خبیثه / ۲۷

بنی امیه شجره ی خبیثه.....	۲۹
پیشگویی های پیامبر اکرم ﷺ از درباره بنی امیه و بنی عباس.....	۳۱
ظلم به اهلیت ﷺ.....	۳۲
غصب خلافت و شهادت امام علی ﷺ.....	۳۴
شهادت امام حسن ﷺ و امام حسین ﷺ.....	۳۵
پیشگویی های امام علی ﷺ درباره بنی امیه و بنی عباس.....	۳۷

درس دوم: ماهیت سیاسی و نتیجه عملکرد بنی امیه / ۴۳

رسیدن به هدف به هر وسیله؛ ماهیت بنی امیه.....	۴۵
عوامل تسلط بنی امیه بر حکومت اسلامی.....	۴۶
۱. تدبیر و زیرکی.....	۴۶
۲. تصاحب پست های حساس.....	۴۶
۳. ثروت و دستیابی به بیت المال.....	۴۶

۴. بهره گیری از روحانیون درباری ۴۷
- کارگزاران معاویه ۴۷
- الف. عمرو عاص ۴۷
- ب. ابوهریره ۴۹
- اسلام بنی امیه ۵۰
- پیامدهای دوران معاویه ۵۱
۱. تبدیل شدن حکومت از خلافت به پادشاهی ۵۱
۲. محو کامل فضایل اهل بیت علیهم السلام ۵۲
۳. گمراهی امت اسلامی ۵۷
- الف. جعل قداس و فضیلت دینی برای خود از طریق جعل احادیث ۵۷
- ب. باز داشتن مردم به نام دین از نارضایتی از حاکم ستمگر و قیام علیه او ... ۵۸
- ج. انواع گمراهی دینی دیگر توسط معاویه ۵۹
۴. فشار بر شیعه ۶۱
۵. تقسیم امت اسلامی به قبایل و طبقات اجتماعی ۶۳
۶. ضعف معنوی و روحی امت ۶۶
- فهرست خلفای حاکم بنی امیه ۷۱

درس سوم: ابوسفیان، ریشه خاندان و خلفای بنی امیه / ۷۵

- ابوسفیان، بزرگ خاندان اموی ۷۷
- دشمنی خاندان ابوسفیان با اسلام ۷۷
- ریاست ابوسفیان بر شهر مکه ۷۸
- اقدامات ابوسفیان بر علیه پیامبر صلی الله علیه و آله و اسلام ۷۸
۱. تلاش برای بازداشت ابوطالب از یاری پیامبر صلی الله علیه و آله ۷۸
۲. طراحی قتل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۷۹

۳. سخت گیری و شکنجه تازه مسلمانان ۷۹
۴. تلاش برای ختنی سازی تلاشهای پیامبر ﷺ ۷۹
۵. غصب خانه‌های مسلمانان مهاجر ۸۰
۶. فرماندهی جنگ‌های متعدد بر علیه اسلام ۸۰
- ا) جنگ بدر ۸۰
- ب) جنگ احد ۸۱
- پ) جنگ خندق ۸۱

درس چهارم: ابوسفیان در عصر حکومت اسلامی و خلفا / ۸۵

- ابوسفیان در فتح مکه ۸۷
- اسلام ظاهری ابوسفیان ۸۷
- آمان پیامبر ﷺ به ابوسفیان و مکیان ۸۸
- رژهی نظامی برای قدرت نمایی اسلام ۸۸
- بازگشت ابوسفیان به مکه ۸۹
- فتح مکه و سخنرانی پیامبر اسلام در کنار کعبه ۸۹
- ابوسفیان در عصر حاکمیت پیامبر اعظم ﷺ ۹۱
۱. ابوسفیان در اندیشه توطئه ای دوباره ۹۱
۲. کوفتن بر طبل یأس ۹۱
۳. تشویق ابراز آرزوی شکست مسلمانان در برابر رومیان ۹۳
- ابوسفیان در عصر خلفا و عثمان ۹۴
- تجلیل در عصر عثمان ۹۴

درس پنجم: هند، مادر معاویه بن ابی سفیان / ۹۷

- هند، مادر معاویه ۹۹
- نسب هند ۹۹

- از دواج‌های هند ۹۹
- تمایلات نامشروع و زناکاری هند ۱۰۰
- دشمنی هند با اسلام ۱۰۱
۱. شرکت در جنگ احد ۱۰۱
۲. تحریک مشرکان به جنگ با سپاهیان اسلام ۱۰۱
۳. خوردن جگر حمزه ۱۰۲

درس ششم: نسب معاویه بن ابی سفیان / ۱۰۷

- نسب معاویه ۱۰۹
- تاریخ تولد و مرگ معاویه ۱۰۹
- پدران منسوب به معاویه ۱۰۹
۱. عماره بن ولید از بنی مخزوم ۱۱۰
۲. مسافر بن عمرو از بنی امیه ۱۱۰
۳. ابوسفیان از بنی امیه ۱۱۱
۴. عباس بن عبدالمطلب از بنی هاشم ۱۱۲

درس هفتم: معاویه در عصر پیامبر ﷺ، خلفا و امیر المؤمنین علی / ۱۱۵

- معاویه در عصر پیامبر ﷺ ۱۱۷
- جدانپذیری از سران کفر ۱۱۷
- اسلام ظاهری ۱۱۷
- معاویه در دوران خلفا ۱۱۸
- پذیرش خلافت ابوبکر ۱۱۸
- خلافت معاویه بر شام ۱۱۹
- معاویه و عثمان ۱۲۰

۱۲۰.....	آزادی مطلق در دوره عثمان
۱۲۱.....	عدم یاری در پیشگیری قتل عثمان
۱۲۲.....	معاویه و امیرالمؤمنین علیه السلام
۱۲۲.....	بسترسازی جنگ جمل
۱۲۳.....	طراحی جنگ صفین
۱۲۴.....	نیرنگ معاویه
۱۲۶.....	شهادت امام علی علیه السلام

درس هشتم: معاویه و امام حسن علیه السلام / ۱۲۹

۱۳۱.....	صلح با امام حسن علیه السلام و خلافت عثمان
۱۳۲.....	معاویه و بنیانگذار پادشاهی امویان
۱۳۳.....	برخوردهای معاویه با مخالفان
۱۳۳.....	خوارج
۱۳۴.....	معاویه و شیعیان
۱۳۴.....	شکنجه و قتل شیعیان
۱۳۵.....	مبارزه با اعتقادات شیعی
۱۳۶.....	شهادت امام حسن علیه السلام و آغاز امامت حسین علیه السلام
۱۳۸.....	مرگ معاویه

درس نهم: حکومت یزید بن معاویه و معاویه بن یزید (معاویه دوم) / ۱۴۱

۱۴۳.....	حکومت یزید بن معاویه
۱۴۳.....	نسب و شخصیت یزید
۱۴۴.....	وصیت معاویه به یزید در هنگام مرگ
۱۴۴.....	روش سیاسی یزید در مسند خلافت غصبی

- رخدادهای سیاسی داخلی در دوران یزید..... ۱۴۵
۱. فاجعه کربلا..... ۱۴۵
- نقش فاجعه کربلا در سقوط دولت بنی امیه..... ۱۴۸
۲. شورش مردم مدینه و واقعه حرة..... ۱۵۰
۳. شورش عبدالله بن زبیر..... ۱۵۱
- رخدادهای سیاسی خارجی در دوران یزید..... ۱۵۳
- مرگ یزید..... ۱۵۳
- حکومت معاویه بن یزید (معاویه دوم)..... ۱۵۳
- بیعت مردم با معاویه بن یزید (معاویه دوم)..... ۱۵۳
- شخصیت معاویه بن یزید (معاویه دوم)..... ۱۵۴

درس دهم: حکومت مروان بن حکم / ۱۵۹

- نسب و شخصیت..... ۱۶۱
- تباعد توسط رسول خدا ﷺ..... ۱۶۱
- رازدار عثمان..... ۱۶۳
- تحركات سياسى مروان در عصر خلفا و عثمان..... ۱۶۳
- رخدادهای سیاسی دوران مروان..... ۱۶۹
۱. کنگره جابیه..... ۱۶۹
۲. جنگ مرج راهط..... ۱۶۹
- مرگ مروان..... ۱۷۰

درس یازدهم: عبدالملک بن مروان / ۱۷۵

- نسب و شخصیت..... ۱۷۷
- بیعت مردم با مروان برای خلافت..... ۱۷۷

۱۷۸.....	اوضاع سیاسی در آغاز دوران عبدالملک
۱۷۸.....	گروه های مخالف مروان
۱۷۸.....	سیاست عبدالملک در حذف مخالفان
۱۷۸.....	رخدادهای سیاسی داخلی در دوران عبدالملک
۱۷۸.....	۱. حرکت تواین
۱۷۹.....	۲. جنبش مختار بن ابی عید ثقفی
۱۸۵.....	۳. حرکت ابن زبیر
۱۸۶.....	۴. خوارج
۱۸۷.....	۵. حرکت ابن اشعث
۱۸۷.....	بنی هاشم پس از واقعه کربلا
۱۸۹.....	رهبری شیعیان توسط امام سجاد علیه السلام
۱۹۳.....	سیاست خارجی عبدالملک

درس دوازدهم: حکومت ولید بن عبدالملک و سلیمان بن عبدالملک / ۱۹۷

۱۹۹.....	۱. حکومت ولید بن عبدالملک
۱۹۹.....	نسب و شخصیت
۱۹۹.....	بیعت مردم با ولید به عنوان خلیفه
۲۰۰.....	فتوحات مسلمانان در دوره ولید
۲۰۰.....	أ) جبهه شرق
۲۰۱.....	ب) جبهه شمال افریقا
۲۰۳.....	مرگ ولید
۲۰۳.....	۲. حکومت سلیمان بن عبدالملک
۲۰۳.....	نسب و شخصیت
۲۰۴.....	عبدالملک در مسند خلافت

- سیاست خارجی..... ۲۰۵
مرگ سلیمان..... ۲۰۵

درس سیزدهم: حکومت عمر بن عبدالعزیز و یزید بن عبدالملک (یزید دوم) / ۲۰۹

۱. حکومت عمر بن عبدالعزیز..... ۲۱۱
نسب و شخصیت..... ۲۱۱
عمر در مسند خلافت..... ۲۱۱
سیاست کلی عمر بن عبدالعزیز..... ۲۱۲
سامان دهی اوضاع داخلی و خارجی..... ۲۱۲
آزادی نسبی شیعیان در زمان عمر بن عبدالعزیز..... ۲۱۳
مرگ عمر بن عبدالعزیز..... ۲۱۴
۲. حکومت یزید بن عبدالملک (یزید دوم)..... ۲۱۴
نسب و شخصیت..... ۲۱۴
یزید بن عبدالملک در مسند خلافت..... ۲۱۴
اوضاع داخلی و خارجی..... ۲۱۵
شورش یزید بن مهلب..... ۲۱۵
ظهور دعوت عباسی..... ۲۱۵
سیاست خارجی یزید دوم..... ۲۱۶
مرگ یزید دوم..... ۲۱۶

درس چهاردهم: هشام بن عبدالملک / ۲۱۹

- نسب و شخصیت..... ۲۲۱
سیاست هشام در برخورد با علویان..... ۲۲۱
مشکلات شیعیان در دوره هشام..... ۲۲۲

۲۲۲.....	فشارهای حکومت
۲۲۲.....	انشعابات داخلی
۲۲۲.....	سُست ایمانی اهل عراق
۲۲۳.....	تردید برخی از شیعیان نسبت به امام
۲۲۳.....	ترسیم فضای فشار بر شیعیان در کلام امام باقر علیه السلام
۲۲۵.....	پایگاه دینی، سیاسی و اجتماعی امام باقر علیه السلام
۲۲۶.....	عامل و زمان شهادت امام باقر علیه السلام
۲۲۸.....	مرگ هشام

درس پانزدهم: حکومت ولید دوم، یزید سوم و مروان دوم / ۲۳۱

۲۳۳.....	۱. ولید بن یزید (ولید دوم)
۲۳۳.....	نسب و شخصیت
۲۳۴.....	انتقام گیر خونین
۲۳۴.....	سرکوب قیام یحیی بن زید
۲۳۵.....	قیام یزید بن ولید
۲۳۵.....	۲. یزید بن ولید اول (یزید سوم)
۲۳۵.....	نسب
۲۳۵.....	بر مسند خلافت
۲۳۶.....	بروز ناآرامی ها
۲۳۷.....	۳. مروان بن محمد الجعدی (مروان دوم)
۲۳۷.....	نسب و شخصیت
۲۳۷.....	اوضاع سیاسی در دوران مروان دوم
۲۳۸.....	أ) شورش ساکنان حمص
۲۳۸.....	ب) شورش مردم غوطه

- پ) شورش فلسطینی ها ۲۳۸
- ت) حرکت خوارج ۲۳۸
- ث) حرکت های علویان ۲۳۹
- ج) جنبش های اموی داخلی ۲۳۹
- سرانجام مروان دوم ۲۴۰

درس شانزدهم: علل سقوط حکومت امویان / ۲۴۳

۱. درگیری خاندان اموی ۲۴۵
۲. ولایت عهدی دو نفره ۲۴۶
۳. درگیری های قبایلی ۲۴۷
۴. عرب گرایی نزد امویان ۲۴۷
- ا) گرایش سیاسی ۲۴۷
- ب) گرایش اقتصادی ۲۴۸
- ت) گرایش اجتماعی ۲۴۸
- ث) اختلافات مذهبی ۲۴۹
- منابع و مآخذ ۲۵۳

کلام موسسه

السلام علیکم یا اهل بیت النبوه

«اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له کما شهد الله لنفسه وشهدت له ملائکته واولوا العلم من خلقه لا اله الا هو العزيز الحکیم و اشهد ان محمدا عبده المنتجب ورسوله المرتضى ارسله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله».

سپاس و ستایش خداوندی را که محبت محمد و آل محمد علیهم السلام را در دل‌های ما قرار داد و بر ما منت گذاشت تا با نور ولایتشان در راه آرمان‌های الهی با قدم صدق طی طریق نماییم. همانانی که حضرت باری تعالی از زبان رسولش می‌فرماید:

«بگو ای رسول، در قبال این هدایت اجر و پاداشی از شما نمی‌خواهم الا محبت و مودت به اهل بیتم را».^۱

همانطور که می‌دانیم؛ برگزاری مجالس مدح و منقبت‌خوانی اهل بیت علیهم السلام در قالب عزاداری یا مولودی، از مصادیق ابراز این مودت بوده و هر جا صاحب ذوقی، الطاف رثوفانه این خانواده را دیده؛ مجذوب محبت آنان شده و با زبان ستایش، محرم رازشان گردیده، چه "کمیت‌ها" و "دعبل‌ها" که عمری، دار خویش را بر دوش کشیده و نقد جان را بر سر بازار دوست از کف داده‌اند.

این شجره طوبی، درختی است که ریشه در خون اولیا الهی داشته و در معرض تندبادهای سوزان، از جا در نخواهد آمد. و در سایه سار آن، تمام گلبوته‌های عشق و اندیشه به بار نشسته و در چمن محبت به این خاندان، گل خواهد کرد.

بدون تردید شهادت امام حسین علیه السلام فصل جدیدی را در این باب باز نمود. همان کسی که هنگام تولد، همگان بر او گریستند و زمینه‌های عزاداری بر ایشان از همان روز

۱. شوری (۴۲)، آیه ۲۳.

اول شروع شد و با شهادت آن حضرت به اوج خود رسید. آن هم شهادتی با جانسوزترین حالت که در زیارت مقدس عاشورا می خوانیم: «أَعْظَمَ رَزِيَّتَهَا فِي الْإِسْلَامِ وَفِي جَمِيعِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» مصیبتی که همانند آن در اسلام نبوده و در میان آسمانها و زمین مثل و مانند آن به وقوع نخواهد پیوست.

عزاداری برای امام حسین علیه السلام موج فزاینده‌ای از شور و شعور را در دلها به پا می کند و مکتب عاشورا همواره احیاگر خط سرخ شهادت بوده و خواهد بود و نیز ریختن اشک ماتم بر مصائب کربلا و ایجاد روح خودسازی؛ انسان را تا همیشه تاریخ، با مفاهیم و معارف دیگر عاشورا همچون: توحید محوری، ظلم ستیزی، ولایت مداری، دوری از غفلت و... آشنا می کند چون بنا به فرمایش رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله «ان لقتل الحسين حراره فی قلوب المومنین لا تبرد ابدا»^۱.

«شهادت امام حسین علیه السلام در دل های افراد با ایمان آتش و حرارتی ایجاد می کند که هرگز خاموش نخواهد شد».

و اینک هزار و چهارصد سال است که هر روشن ضمیری از هر کیش و مرام، غمزه این هتک حرمت به حرم رسول خدا صلی الله علیه و آله و دلخون از فاجعه کربلا است. آری سالها می گذرد و بر سرخی آتش این اندوه افزوده می گردد تا به دست باقیمانده این انوار مقدس، خاموش گردد.

از جمله کسانی که همواره بر تجملی هرچه باشکوه تر این مشعل هدایت نقش مهمی داشته اند مداحان و ستایشگران اهل بیت عصمت و طهارت بوده اند. مداح اهل بیت علیهم السلام همان زبان گویایی است که به ستایش بهترین خاندان و رسوایی دشمنان زبان آنها پرداخته و چون پروانه، گرد این چهارده نور واحد گشته و با پر و بالی سوخته خود را قربانی راه آن عزیزان ساخته است.

ستایشگری آل رسول صلی الله علیه و آله از دیرباز مورد توجه و عنایت شیفتگان خاندان عصمت و طهارت قرار داشته و از نخستین سالهای ظهور اسلام، کار خود را آغاز نموده، و تاکنون بر قوام آن افزوده شده است.

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۳۱۸.

این امانت شریف، ارثی فاطمی و عبرتی عاشورایی است، مانده از خون پیشوایان شهید و بازماندگان حوادث تلخ و غمبار تقویم شیعه، که بر دوش سالکان راهش از «وجعلنی من خیار موالیکم» یاد می‌شود، یعنی آنانی که در پی آثار اهل بیت رفتند و از «ممن یقتص آثارکم» شدند.

آری موالیان اهل بیت (علیهم‌السلام) این فرهنگ را از میان امواج بلا گذرانده و سینه به سینه آن را به نسل‌های بعد سپرده‌اند. آیینی امانتی که مادحین آل الله، با خون خود آن را به ثمر رسانیده و حفظ و حراست کرده‌اند تا امروز بدون نقص به دست ما برسد و این همان است که لسان الغیب، حافظ شیرازی، می‌فرماید:

آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعه کار به نام من دیوانه زدند
حضرت صادق (علیه‌السلام) درباره این ستایشگران نور فرموده‌اند:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي النَّاسِ مَنْ يَفِدُ إِلَيْنَا وَيَمْدَحُنَا وَيَرْثِي لَنَا...»^۱

«حمد و سپاس خدایی را که در میان مردم کسانی را قرار داد تا به سوی ما سفر کرده، ما را مدح نموده و برای ما مرثیه‌خوانی کنند».

همچنین حضرت رضا (علیه‌السلام) به دعبل خزاعی فرمودند: «مَرَحَبًا بِمَادِحِنَا وَمُحِبِّينَا وَنَاصِرِنَا يَدِّهِ وَلِسَانِهِ».

«آفرین بر مدح‌کننده و دوستدار و یار ما با دست و زبانش».^۲

علمای ربانی هم در پیروی از ائمه معصومین (علیهم‌السلام) با تجلیل و احترامی خاص با این قشر تعامل داشته‌اند؛ چنان که امام خمینی (ره) درباره اهمیت روضه‌خوانی فرموده‌اند: «در آخر منبر روضه را بخوانند و زیاد بخوانند؛ دو کلمه نباشد. همان طوری که در سابق عمل می‌شد، روضه‌خوانی بشود، مرثیه گفته بشود، شعر و نثر در فضایل اهل بیت و در مصائب آنها گفته بشود تا این مردم مهیا باشند؛ در صحنه باشند...»^۳.

رهبر عظیم‌الشان، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای نیز همواره به مسئله ستایشگری و مداحی اهل بیت (علیهم‌السلام) دقت نظر داشته‌اند چنان که در یکی از دیدارها (۱۳۹۱/۰۲/۲۳) با مداحان، که هر سال در روز میلاد حضرت زهرا (علیها‌السلام) انجام می‌شود فرمودند:

۱. بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۷۴ به نقل از کامل الزیارات.

۲. بحار الأنوار، ج ۴۹، ص ۲۱۸ و ۲۳۷.

۳. صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۳۳۲.

«...وقتی انسان نوری را، زیبایی ای را مدح و ستایش می کند، در واقع خود را مدح می کند؛ زیرا ثابت می کند که زیبایی شناس است؛ ثابت می کند که چشمش می بیند، می فهمد، درک می کند. علاوه بر این، پراکندن این فضائل و معنویات در بین مردم، کمک به تربیت انسانهاست. انسانها با شناخت الگوها، با یاری گرفتن از پیروی الگوهاست که می توانند به درجات عالی و مقامات برتر دست پیدا کنند. اگر در این راه حرکت کنید، کار بزرگی کردید... آن چیزهایی را بگوئید که می تواند مستمع شما را به پیمودن راهی که آن بزرگوار (حضرت زهرا علیها السلام) رفت، تشجیع کند، تشویق کند. اینها فکر لازم دارد، آموزش لازم دارد؛ کار، آسان نیست».

همچنین معظم له در باره خصوصیات مداحان اهل بیت علیهم السلام فرموده اند:

«اول اینکه عاطفه را نسبت به حسین بن علی و خاندان پیغمبر صلی الله علیه و آله بیشتر کند و علقه و رابطه و پیوند عاطفی را مستحکم تر کند. دوم این که نسبت به حادثه عاشورا یک دید روشن و واضحی به مستمع بدهد. و سوم اینکه نسبت به معارف دین، هم ایجاد معرفت و هم ایجاد ایمان بکند.

نقش هنر، نقش شعر، نقش ادبیات، نقش حضور در میدان های عملی در پرورش این روح ایمانی، نقشی است که بسیار بسیار کارساز و مؤثر است. شما جای مداح و ذاکر اهل بیت را اینجا ببینید؛ نقش ایمان آفرین، نقش فرهنگ ساز، نقش مستحکم کننده ی پیوند قلبی بین پیروان و بین آن محبوبان؛ یک چنین نقشی است. این نقش، بسیار نقش مهمی است».

همانطور که بیان شد می توانیم بگوییم؛ ستایشگری آل رسول صلی الله علیه و آله سبب افزایش محبت و ارادت به خاندان عصمت و طهارت شده و در کمال طلبی و نیز ایجاد روحیه شهادت طلبی مؤثر خواهد بود. چه بسا هنوز خاطره رشادت ها و جانفشانی های هشت سال دفاع مقدس در ذهن های ما باقی است و بر این باوریم که همه این درس ها در مکتب عشق و وفاداری به اهل بیت علیهم السلام آموخته شده است و عشق به اباعبدالله علیه السلام این روحیه قوی را در آبیاری نمودن درخت انقلاب به وجود آورده و قدرت سینه سپر کردن در مقابل دشمن متجاوز تا دندان مسلح را به رزمندگان و ایثارگران ما بخشیده بود.

حقانیت و ریشه دار بودن فرهنگ عاشورا چنان قوتی در لوح سینه بسیجیان و سلحشوران دفاع مقدس متجلی کرده بود که از هر کدام آنها لشگری ساخته و در

احیای ارزش‌های اسلامی و زنده نگه داشتن اسلام ناب محمدی ﷺ والاترین نقش را ایفا نمود. چنان که امام خمینی ﷺ نیز فرمودند:

«همین عزاداری‌هاست که این نهضت را پیش برده اگر سیدالشهدا نبود این نهضت را کسی پیش نمی‌برد».

امام راحل در بعد سیاسی عاشورا نیز فرموده‌اند: «زنده نگه داشتن عاشورا یک مسئله بسیار مهم سیاسی عبادی است. عزاداری کردن برای شهیدی که همه چیز را در راه اسلام داده است یک مسئله سیاسی است. یک مسئله‌ای است که در پیشبرد انقلاب اثر بسزا دارد. ما از این اجتماعات استفاده می‌کنیم فکر نکنید که این‌ها یک مسئله سطحی بوده است که می‌خواستند جمع بشوند و گریه کنند، خیر. ما ملت گریه سیاسی هستیم. ما ملتی هستیم که با همین اشک‌ها سیل جریان می‌دهیم و سدهایی که در مقابل اسلام ایستاده است را خرد می‌کنیم».

با این اوصاف می‌توان گفت ستایشگری و مدح اهل بیت علیهم‌السلام از دیرباز در فرهنگ شیعه ریشه داشته و از همان سال‌های آغازین پیدایش اسلام، کار خود را شروع نموده است که تاریخ به خوبی نمایان‌گر این مسئله می‌باشد و به عنوان یک رسالت تاریخی نسل به نسل تکرار گشته و به دست ما رسیده است.

به جرئت می‌توان گفت که یکی از شالوده‌های اصلی شعر شیعی، ستایشگری این خاندان بوده و می‌باشد که با مشاهده چند صفحه از تاریخ اسلام، پی به منزلت و ریشه‌دار بودن آن در ادبیات دینی، برده می‌شود.

سنگینی بار امانت این برهه از تاریخ که بر دوش هر انسان صاحب ذوق و سلیم النفسی قرار گرفته، دغدغه جمعی از خادمان و نوکران اهل بیت علیهم‌السلام در موسسه فرهنگی قدیم الاحسان بوده است که در قالب مجموعه ذاکرین حسین جان علیه‌السلام بیش از دو دهه زیر نظر حکیمانه مداح و ذاکر آل الله استاد حاج منصور ارضی زیدعزه اداره می‌شود.

این دغدغه شریف، اهالی موسسه را بر آن داشت تا با همکاری بزرگان این عرصه قدم در راه تعلیم و تربیت مداحان و شاعران آیینی کشور بزنند و با تقویت مقوله پژوهش و تشکیل کلاس‌های تخصصی آموزش مداحی به جذب و پرورش استعدادها و خلاق و جوان در عرصه‌های مختلف نوکری اهل بیت علیهم‌السلام از جمله: ذاکری و مرثیه‌خوانی، شاعری، تالیف کتب، پژوهشگری، سبک‌سازی، امور رسانه‌ای و... بپردازد.

بی گمان یکی از ضروریات این نظام آموزشی، تالیف و تدوین کتاب‌های پرمحتوا و متقن آموزشی بوده است. که باید در راستای اهداف و برنامه‌های آموزش مداحی اهل بیت علیهم‌السلام قرار می‌گرفت و جبران نبود منابع را در این مباحث می‌نمود.

به همین دلیل واحد پژوهش موسسه قدیم الاحسان بر آن شد تا با همت و نظر بزرگان عرصه تحقیق و پژوهش، صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی متخصص در این امر و ارادت جمعی از اهالی قلم به تالیف کتب ستایشگری پردازد که این نوشتار نورانی، شمع راهی باشد برای تمام کسانی که دل در گرو محبت و ارادت به آل الله داشته و به امر عظیم و خطیر مداحی اهل بیت علیهم‌السلام رو می‌آورند.

خدا را سپاسگزاریم که این امر با عنایت حضرتش و مدد چهارده معصوم علیهم‌السلام محقق شد. و سخن آخر اینکه:

آنچه در این مجموعه آمده؛ دغدغه ناشی از احساس مسئولیت دینی، جهادی و انقلابی بوده که برای دانش‌افزایی در علوم معرفتی و مهارتی مداحی مورد نیاز است و در عین حال امید است پاسخ‌گوی شبهات نو ظهور در مجالس و نیز پیشگیری‌کننده از رفتارها، گفتارها و نیز نوشتارهای انحرافی باشد.

در پایان قدردانی و تشکر ما سزاوار همه بزرگوارانی است که ما هرچه داریم به برکت نفس قدسی و موی سپید آنهاست که در این آستان، عمری جبین خدمت ساییده‌اند، و «وجیها بالحسین علیه‌السلام» شده‌اند.

آری از همه پیرغلامان و نوکران آستان حضرت اباعبدالله الحسین علیه‌السلام حلالیت طلبیده و درخواست عفو می‌نماییم که این قلم ناتوان، شایستگی جولان در محضر این عزیزان را ندارد. همچنین دل خوش از آن هستیم که اشتباه‌ها و قصور این شاگردان کوچک خود را در این مجال، با نظر اغماض نگریسته و در این عرصه، همواره مشوق و یاور ما باشند. عشاق را به تیغ زبان گرم می‌کنیم چون شمع تازیانه پروانه‌ایم ما

معاونت پژوهش

موسسه فرهنگی هنری قدیم الاحسان

فروردین ۱۳۹۳ ش

سخن ناشر

عاشورا پس از بعثت رسول خدا ﷺ تأثیرگذارترین رخداد در طول تاریخ حیات بشر است؛ زیرا هولناکی جنایت مردمان به ظاهر مسلمان در به قتل رساندن فجیع نواده‌ی پیامبر و یارانش، چنان دل و وجدان انسان‌های بیدار و آزاده را به درد آورد که پس از گذشت بیش از هزار سال از آن واقعه‌ی دردناک، هنوز اشک‌های مسلمان و غیرمسلمان در سراسر عالم در ایام محرم و صفر همچون خون تازه می‌جوشد و در غم و اندوه او می‌گیرند.

بی‌تردید مهم‌ترین تأثیر واقعه‌ی عاشورا، چرخاندن عقربه حرکت جامعه‌ی بشری از سمت و سوی بی‌خدایی و پرستش بت‌های قدرت، ثروت و شهوت به سوی خداپرستی بود؛ در زمانی که می‌رفت تا اسلام و مسلمانی به دست غاصبان خلافت به اضمحلال و تهی شدن از درون و نابودی از برون کشیده شود. حرکت اصلاح‌گرایانه سیدالشهداء علیه السلام برای ایجاد تغییر در جامعه‌ی اسلامی گامی به موقع و تأثیرگذار بود که آثار آن را تاکنون در جوامع اسلامی و حتی غیراسلامی شاهدیم.

این دستاورد بزرگ به قیمت گزاف و گرانی به دست آمد، بدین جهت پیشوایان امت و وارثان خون امام شهید، همچون امام سجاد علیه السلام و عقیله بنی‌هاشم حضرت زینب علیها السلام از آغازین لحظات پس از وقوع این جنایت بزرگ توسط کوفیان عهدشکن به افشاری‌گری و تشریح اهداف سیدالشهداء علیه السلام و نیز برشمردن عوامل و زمینه‌های وقوع مصیبت عاشورا پرداختند و با برپایی مجالس ماتم و ذکر مصائب، آن را جاودانه و در تاریخ ماندگار کردند.

ذکر و یاد واقعه‌ی عاشورا و تلاش برای درس‌آموزی و عبرت‌گیری جامعه اسلامی توسط ائمه علیهم السلام به صورت فرهنگ و رسالت در جامعه گسترش یافت و پس از عصر امامت و در دوران غیب، علمای بیدار نیز با یاد شهدای عاشورا باعث رشد فرهنگ عاشورا در جهان اسلام شدند.

بر این اساس پرواضح است که صاحبان اندیشه باید بیش از گذشته به گسترش کمی و کیفی این مجالس توجه کنند و با توجه به جایگاه ستایشگران، شاعران و خطیبان که نقش ویژه‌ای در تحولات فرهنگی و اجتماعی دارند، ضمن تلاش معنوی در خودسازی روحی به گسترش مفاهیم دینی و علم افزایی ایشان بپردازند تا آنان بتوانند ضمن خودسازی معنوی، نیازهای فرهنگی، سیاسی و اجتماعی روز را در مجالس اهل بیت علیهم‌السلام مطرح کنند.

گسترش مجالس اهل بیت علیهم‌السلام و نیز لزوم آسیب شناسی آن به دلیل طراحی‌های دشمن در ترفندهای مختلف برای از بین بردن و یا به انحراف کشاندن آنها باعث شد تا بیش از بیست سال پیش، استاد حاج منصور ارضی که تجربه ارزشمندی در شناخت ضروریات و دغدغه‌های هیئات را دارند، عزم برپایی کلاس‌های آموزش مداحی در قالب «مجموعه ذاکرین حسین جان علیه‌السلام» نمایند و به مناسبت میلاد با سعادت فاطمه زهرا علیها‌السلام به افتتاح دوره کلاس‌های آموزشی اقدام کنند.

از ثمرات آموزش تخصصی مداحی توسط استاد حاج منصور، شناسایی بیشتر ظرفیت‌های علمی و عملی در رشد و تربیت ستایشگران جوان و نیز آسیب‌شناسی هیئات عزاداری بود که باعث شد تا ایشان پس از دو دهه اقدام به تأسیس مؤسسه فرهنگی هنری «قدیم الاحسان» و نیز آموزشگاه عالی مداحی کنند تا به یاری امام حسین علیه‌السلام و نیز هدایت‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی گامی فراتر در تربیت نسل نو ستایشگری بردارند.

از جمله ضروریات این مجموعه آموزشی، تدوین کتب آموزشی برای تربیت ذاکران است که پس از ارائه طرح و گذراندن چندین هزار ساعت نفر، کار مشاوره‌ای و کارشناسی توسط اعضای هیئت مدیره آقایان: ۱. دکتر عبدالحسین الله کرم، عضو هیئت علمی دانشگاه ۲. حاج محمود زولیده، کارشناس ادبیات فارسی ۳. سید محمد میرهاشمی، کارشناس مدیریت و برنامه‌ریزی ۴. جواد حیدری، مدیر انتشارات آرام دل ۵. دکتر سید علی قریشی، عضو هیئت علمی دانشگاه تصویب و مسئولیت تدوین این کتب به معاونت پژوهش محول گردید و معاونت پژوهش نیز با همکاری جمعی از اساتید حوزه علمیه قم به تدوین کتب مورد نیاز بر اساس سرفصل‌های مصوب اقدام نمود که حاصل آن تدوین

مجموعه کتب علمی تخصصی مداحی در راستای شناخت معارف اسلامی و اصول فن رثا می باشد.

بر این اساس لازم می دانیم تشکر و قدردانی خود را از همکاری اساتید بزرگوار و حجج اسلام میرزا محمدی، محمود صفاری، جواد محمدزمانی، طه بروجردی، محمدرضا نادم، حسین عزیزاده، جواد دانش، جمال جهانمهر، عباسعلی مردی، محسن کربلائتی نظر، سید محسن حجت حسینی، علی صادقیان، رضا داودی، مهدی فرمانیان، امیر محسن عرفان، محمدحسن نادم، رضا وحیدی، قدمعلی اسحاقیان، محمدتقی انصاری پور که ما را در تدوین این مجموعه به صورت مشاوره و همکاری در تدوین یاری نمودند ابراز نماییم.

لازم به ذکر است که اساتید نامبرده از فعالان مجموعه های علمی ذیل می باشند: مؤسسه عملی فرهنگی دارالحدیث، دانشگاه قرآن و حدیث، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، جامعه العمصطفی العالمية، دانشگاه باقرالعلوم، دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی.

همچنین شایسته است تا از همکاری اساتید بزرگوار آیت الله علم الهدی رئیس حوزه علمیه مشهد، حجت الاسلام و المسلمین سیدمهدی میرباقری رئیس محترم فرهنگستان علوم اسلامی قم، حجت الاسلام و المسلمین احمد عابدی استاد حوزه و دانشگاه، حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا جبباری، عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم و دکتر حسن بنیانیان، رئیس مرکز پیوست فرهنگی و مشاور رئیس سازمان تبلیغات اسلامی تشکر و قدردانی نماییم.

در فرجام بر خود فرض می دانیم از زحمات و تلاش های مستمر حجج اسلام: سیدحسین مؤمنی، سیدحسین آقامیری و آقای روح الله عباسی که بیش از دو سال، مدیریت علمی و اجرایی تدوین آثار معرفتی را با جدیت و پشتکار تا به سرانجام رساندن، پیگیری نمودند قدردانی نماییم. از خداوند متعال برای تمامی اعزه توفیق و اجر را خواهانیم.

انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری قدیم الاحسان